

Redactie:

J. W. A. VAN WELSEM, Weltevreden.
 D. DE VISSER SMITS, Semarang.
 S. LEEFMANS, Buitenzorg.
 B. STRASTERS, ”

Adres der Redactie,
 Levend en Dood Materiaal:

J. W. A. VAN WELSEM, Vios-laan,
 Villa Garoet, Weltevreden.

Vaste Medewerkers:

Dr. J. C. KONINGSBERGER.
 Dr. W. DOCTERS VAN LEEUWEN.
 P. A. OUWENS.
 A. J. KOENS.
 J. SYBRANDI.
 C. A. BACKER.
 Dr. P. VAN OYE DE FONTENOY.

Prijs per jaar f 6.50 — Leden der N. I. H. V. ontvangen het Tijdschrift gratis.

EEN LUIE REIZIGER.

Bij de visschen vinden wij in de familie der *Scombridae* het genus *Echineis*, waarvan verschillende soorten sinds lang de aandacht der reizigers en natuuronderzoekers wisten te vestigen. Weinige visschen werden door de ouderen zoo goed gekend en weinige hebben ook in zooveel opzichten de verbeelding der verschillende natuuronderzoekers bezig gehouden.

Gekend reeds door de Grieken onder den naam van *Echineis* en door de Latijnen onder dien van *Remora*, hebben deze visschen aanleiding tot allerhande fabels gegeven.

Laat ons eerst een blik werpen op het algemeen uitzicht en de bijzonderste uitwendige kenmerken van het genus.

Krijgt men voor het eerst een *Echineis* in handen dan gebeurt het wel eens, dat men verwonderd opziet en niet goed weet, hoe men het dier eigenlijk houden moet. Men zou het, het liefst zoo houden, dat de mond naar beneden is, doch dan komen de oogen ook naar beneden te staan en dit zou toch bij de visschen een al te wonderlijk voorkomen zijn. Door deze tegenstrijdigheden wordt men ertoe gebracht het dier om te draaien, zoodat we de oogen bovenaan hebben en ook de langwerpige schijf waar we eerst naar kijken zonder eigenlijk goed te begrijpen wat het is.

Het dier heeft een uitgetrokken lange vorm. (Fig. 1). Over het geheele lichaam kunnen wij zeer kleine schubben waarnemen. De buikvinnen zijn vooruitgeschoven en om met P. HARTING te spreken, zeggen we borstvinning. De tanden zijn klein en stekelachtig, ze

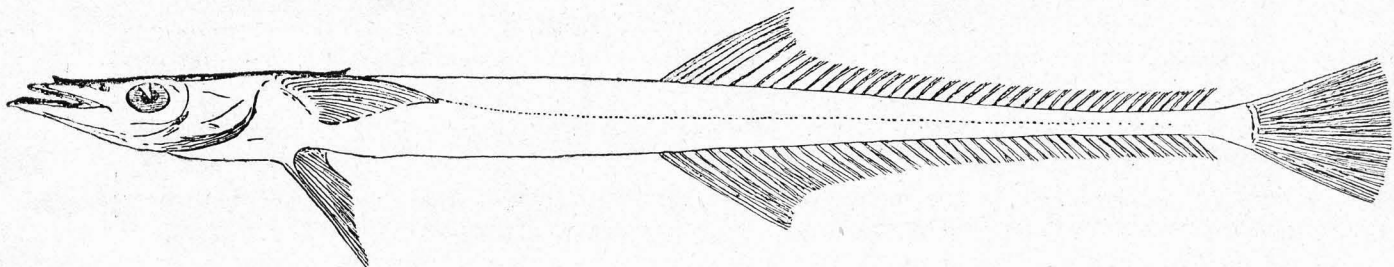

Fig. 1.

komen voor op de kaken, het ploegbeen (vomer), de gehemeltebeenderen (palatina) en de tong. Kenschetsend is echter de langwerpige schijf boven op den kop en het begin van den rug (zie voor de ligging: Fig. 1).

Deze schijf, welke de vervormde stekelachtige rugvin is, heeft een elliptische vorm en bestaat uit een reeks dubbele rijen achterwaarts gekeerde beweegbare en getande dwarsplaatjes. (Zie Fig. 2). Het geheel werkt als een zuigtoestel, waarmede de visch zich aan schepen, visschen en andere dieren vasthecht. Daardoor reist de visch door uitgestrekte gebieden zonder eenige moeite te doen; waarom wij hem dan ook een luie reiziger noemden.

In de meeste gevallen hecht onze zuigvisch zich vast aan goede zwemmers, zooals b.v. haaien. Dit heeft ten gevolge dat de geographische verspreiding van deze visschen moeilijk aan te geven is. Prof. WEBER in *Die Fische der Siboga-expedition* 1913 p. 487 zegt, dat het vooral circumtropische visschen zijn, die echter ook gedeeltelijk in gematigde zeeën voorkomen, daar ze zich door grootere visschen laten vervoeren. Wanneer wij in oudere werken nazien, dan vernemen wij, dat deze visschen eigenlijk een heele geschiedenis hebben. Trachten wij nu *iets uit de geschiedenis dezer visschen* te weten te komen.

Dr. ALBERT GÜNTHER, de man die o.a. *The catalogue of Fishes* schreef, heeft ook de geschiedenis van *Echeneis* nagegaan. Eene der oudste legenden is zeker wel deze, dat verscheidene individuen van *Echeneis* zich aan een schip vastzuigen en het zoo in zijn vaart tegenhouden. Deze legende werd zelfs verduidelijkt

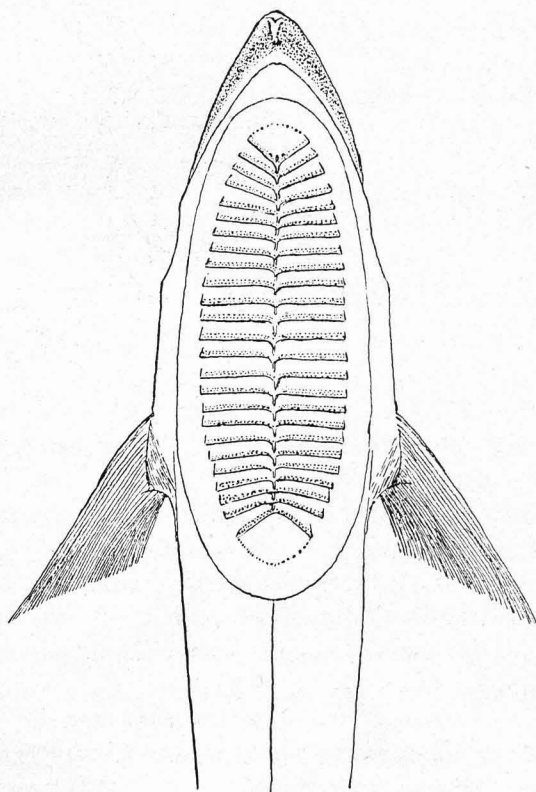

Fig. 2.

door een afbeelding in het boek van JOHANNES VON CUBE, vermoedelijk een pseudoniem van Dr. WONNECKEN, arts te Frankfort.

Zijn boek *Hortus sanitatis* verscheen voor het eerst in 1490 en mocht verscheidene oplagen beleven. Op deze prent ziet men een schip, dat door talrijke *Echineis* individuen als het ware aangevallen wordt, zoodanig dat het in zijn vaart gestuit wordt.

Een andere oude voorstelling van de *Echineis* of *Remora* toont ons, dat de sluwe mensch nog slimmer als onze zuigvisch, die te lui is om zelf te zwemmen, het dier gebruikt om andere dieren te vangen o.a. schildpadden.

Immers, er wordt verteld, dat de bewoners van de Oostkust van Afrika, alsook die van de Westkust van Amerika deze dieren, door middel van een metalen ring om de staart aan een lijn vasthouden, ze zoo in het water werpen waar schildpadden voorkomen, om deze te vermeesteren. Zoodra de *Echineis* zich vast gezogen heeft, wordt de lijn ingetrokken en op die wijze worden de schildpadden gevangen.

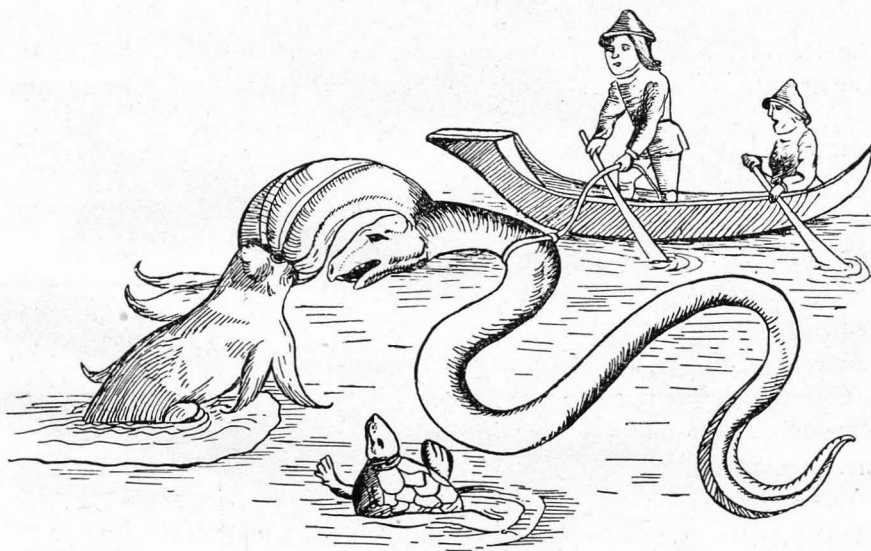

Fig.3.

De oudste voorstelling daarvan vinden wij in het boek van CONRAD GESNER *Historiae Animalium*, dat in 1558 verscheen. (Zie Fig. 3). Deze figuur werd uit het werk van GESNER min of meer veranderd in alle latere werken van dien tijd overgenomen, b.v. door NIERENBERG, ALDROVANDI, RUYSCH en andere. De beschrijving van GESNER is gemaakt volgens gegevens over een West-Indische zuigvisch, gegevens welke voorkomen in een werk van PETER MARTIJN van ANGHERA en dat verscheen in 1504 onder den titel van *Paesi novamenti Trovati*.

Eigenlijk is de oorsprong van deze geschiedenis voor 't eerst terug te vinden in de dagboeken van COLUMBUS over zijn tweede reis. Deze aantekeningen werden o.a. door BERNALDEZ bewerkt, die een persoonlijke vriend van COLUMBUS was en de eigen woorden van den grooten reiziger heeft opgeschreven.

Hij vertelt hoe COLUMBUS zelf waarnam, dat de bewoners van een eiland aan de kust van Amerika schildpadden door middel van de *Echineis* trachtten te vangen.

Ook ALEXANDER VON HUMBOLDT spreekt over deze eigenaardige schildpaddenvangst.

Wat de in den Archipel voorkomende soorten betreft, zoo zien wij, dat volgens GÜNTHER'S *Catalogue of Fishes* er in den Archipel 3 soorten voorkomen: *Echineis Brachyptera*, *E. Remora* en *E. naucrates*. Van deze drie zijn de twee laatste de meest voorkomende soorten.

Prof. WEBER heeft op zijn reis met de Siboga zijn individuen van *naucrates* in de nabijheid van de kust gevangen. Ze komen volgens dezen schrijver ook in brakwater voor, terwijl die van *Remora* alle in volle zee, vastgehecht aan *Carcharias*, gevangen werden.

Tabel tot het determineeren der soorten, die in den Archipel voorkomen:

	<i>Brachyptera.</i>	<i>Remora.</i>	<i>Naucrates.</i>
Aantal plaatjes in een rij van de schijf . . .	15—16	17—18	22—25
Aantal stralen in het niet vervormde gedeelte van de rugvin.	29—32	22—24	33—41
Aantal stralen in de aarsvin.	25—27	25	32—38
De lengte van de schijfplaat gaat in de geheele lengte van het dier	$3\frac{3}{4}$ —4	$3\frac{1}{4}$ — $3\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$ — $4\frac{3}{4}$

De teekening is van een *Echineis naucrates*.

PAUL VAN OYE.

OP 'T PAD.

(Vervolg).

Wij zullen nu echter afstappen van het onderwerp „Vreemdelingen”, om ons weer een tijd bezig te houden met de oorspronkelijke burgers van den staat. Wij bevinden ons intusschen reeds een eind op weg, in de buurten van Tjadas-Malang, en doorwaden een ondiep riviértje van denzelfden naam. Of liever, wij zijn een riviértje genaderd, waar een tjadas-bank dwars over de bedding loopt, en hierdoor een kleine stroomversnelling veroorzaakt, die haar, het dorpje in de buurt, en de omgeving, den naam van Tjadas-Malang heeft bezorgd. Het is een schilderachtig plekje, omringd van hoog opstaand houtgewas, terwijl onderscheidene varens en palmen, grof en fijn, hun bladeren wiegelen boven het water, dat kabbelend, Noord—Oost, zijn weg vervolgt. Wij zullen hetzelfde doen, maar dan in meer zuidelijke richting, het steile desapad op. Links en rechts een rijkdom van plantensoorten, de gewone boschflora dezer streken, die er echter niet minder merkwaardig om is. Wij geven onze oogen den kost, en zoeken iets naar onze gading. Eindelijk vonden wij iets voor de lens. Niet dat wij hier plotseling stonden voor een wereldwonder uit de plantenmaatschappij, of voor een zeldzaam voorkomend exemplaar! Niets van dat alles; de plant ziet men hier en elders veel groeien; maar het exemplaar, dat wij bedoelen, had zich een eigen milieu weten te verschaffen, en was daardoor als bij uitstek voor ons doel geschikt.